

Les identitats escolars i socioculturals dels infants d'origen immigrant a Catalunya

02/2008 - **Antropologia**. Les aules de les escoles cada vegada compten amb més alumnes procedents de famílies immigrants. Per formular els nous plantejaments pedagògics que es necessiten, se situa el focus en la diversitat cultural, però no hi ha molts estudis que examinin com afecta aquesta escolarització als nens i a la seva identitat. Aquesta tesi estudia les vides escolars d'alumnes d'origen immigrant al Maresme.

(Foto: "Mataró barri a barri". Mataró Report, 1/04/2005)

La presència creixent dels infants fills i filles de famílies immigrades estrangeres a les aules de primària sovint ha estat enfocada des de la recerca educativa local a partir de la "diversitat cultural" aportada, fent d'aquesta variable l'eix principal a l'hora de formular la necessitat de nous plantejaments pedagògics que enfrontin les desigualtats i les diferències en el sistema escolar.

Però com viuen els propis nens i nenes en primera persona el seu pas per l'escolarització obligatòria en destí? Quina influència exerceixen les experiències escolars sobre les seves construccions identitàries?

Partint d'aquests interrogants inicials, l'aportació principal d'aquesta tesi ha consistit en analitzar comparativament com les pràctiques i els processos escolars a dos centres d'Educació Infantil i Primària afecten les dinàmiques identitàries dels infants d'origen immigrant, mitjançant les experiències de vinculació i desvinculació viscudes en diferents espais i moments. La recerca, de disseny etnogràfic i recolzada majoritàriament en l'observació participant, ha volgut encetar una línia de recerca etnogràfica d'aproximació a les vides escolars d'aquests infants a una comarca, el Maresme, que és reflex de la creixent realitat multicultural que vivim a Catalunya i a l'Estat. Així, s'hi analitzen prèviament les dinàmiques comunitàries presents als territoris on s'ubiquen ambdues escoles, tot considerant posteriorment la seva interrelació amb les dinàmiques escolars que es desprenen del treball de camp als centres.

La tesi proveeix evidència etnogràfica per tal de consolidar la idea que, sense negar la influència que els factors estructurals i culturals (classe social, origen ètnico-cultural, gènere) previs a l'entrada a l'escola exerceixen en la construcció i reproducció de les identitats, el marc escolar esdevé un camp d'acció clau on n'és possible un moldejament propi, en la mesura que els centres participen en configurar unes relacions de poder a través de les quals es forgen els significats amb què l'alumnat construeix les seves identifications

En aquest sentit, el concepte de vinculació escolar ("academic engagement"), que, d'acord amb la literatura, va més enllà de l'èxit acadèmic estricte en termes de resultats, es postula com un factor clau, ja que actua eficaçment de pont entre els processos objectius i les vivències subjectives dels infants, a través de dos indicadors bàsics: els estils i pràctiques d'ensenyament / aprenentatge, i les dinàmiques relacionals, influenciades pels imaginaris del professorat sobre l'alumnat de diversos orígens i extraccions socioculturals.

A través de l'estudi de casos, a la tesi es proposa un model de grans categories per tal de contrastar i situar les experiències i trajectòries individuals (nens i nenes d'origen marroquí, subsaharià, llatinoamericà i europeu) en diferents punts del continuum dels pols vinculació/desvinculació escolar, tot posant les bases per avançar en la construcció d'uns tipus ideals (en sentit weberian) que siguin capaços d'encabir i de reflectir en tota la seva complexitat l'heterogeni repertori de vivències i trajectòries que aquests infants protagonitzen.

Beatriz Ballestín

Departament d'Antropologia Social i Cultural

Universitat Autònoma de Barcelona

Tesi Doctoral "Immigració i identitats a l'escola primària. Experiències dinàmiques de vinculació i desvinculació escolar al Maresme". Presentada el 24 de gener de 2008 per Beatriz Ballestín i dirigida per Silvia Carrasco. Grup EMIGRA, Departament d'Antropologia Social i Cultural, UAB